

Анна Фастівець
декан факультету соціально-технічних наук та управління, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри фізичної реабілітації Полтавського інституту бізнесу ПВНЗ «Міжнародний науково-технічний університет імені академіка Юрія Бугая»
(м. Полтава)

ДІАГНОСТИЧНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ З ФІЗИЧНОЇ ТЕРАПІЇ У ТЕОРІЇ ТА ПРАКТИЦІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ

Питання підготовки фахівців з фізичної терапії були предметом досліджень фізичної реабілітації хворих різних нозологічних груп (Г. Верич, В. Мурза, В. Мухін, С. Попов), організаційно-педагогічних аспектів професійної підготовки фахівців вказаної галузі (М. Герцик, В. Кукса, О. Міхеєнко), а також методології та системи підготовки фахівців з фізичної терапії (В. Бальсевич, Г. Верич, В. Платонов, В. Столяров, Б. Шиян).

Упровадження компетентнісного підходу в якості засобу модернізації змісту освіти у вищій школі визначає конкретний перелік і зміст необхідних компетенцій випускників вищої школи, які передбачені освітньо-кваліфікаційною характеристикою фахівця з фізичної терапії; встановлює відповідність базових компетенцій професійно-орієнтованим дисциплінам; визначає змістове наповнення дисциплін, здатне забезпечити формування та розвиток ключових компетентностей; вимагає розробки системи контролю формування цих компетентностей [3, с.47].

Так, необхідність формування діагностичної компетентності фахівця з фізичної терапії зумовлена важливістю його діагностичної діяльності. Компетентний фахівець володіє достатнім обсягом знань, а також має сформовані уміння й навички, необхідні для успішної діяльності у тій чи іншій сфері, завдяки чому, окрім виконання стандартних професійних функцій, реалізує власні творчі й інноваційні можливості.

Державними галузевими стандартами вищої освіти *компетентність* визначена як певний обсяг і рівень знань, досвід із того чи іншого виду діяльності, а фахова компетентність визнана як характеристика особистісної якості випускника вищої школи і є «цілісною сукупністю характеристик особистості, яка визначає зміст соціально значущих і професійно важливих властивостей особи, яка закінчує вищий навчальний заклад» [6, с. 20].

Поділяємо думку Ю. Поваренкова щодо обґрунтування трьох узагальнених критеріїв професійної компетентності фахівця: 1) професійна продуктивність, яка є характеристикою рівня професіоналізму фахівця та його відповідності соціально-професійним вимогам суспільства; 2) професійна ідентичність, що розкриває значущість професійної діяльності як засобу задоволення потреб людини та розвитку її особистісного потенціалу; 3) професійна зрілість, що є відображенням уміння людини співвідносити власні професійні можливості та потреби з професійними вимогами. Так,

учений підкреслює важливість професійної самооцінки фахівця, рівня його домагань і здатності до саморегуляції [8].

З огляду на виявлення специфіки діагностичної діяльності майбутніх фахівців з фізичної терапії, практичної значущості набуває наукова позиція А. Маркової, яка виокремлює чотири види фахової компетентності: 1) *спеціальну*, до якої відносить володіння на високому рівні професійною діяльністю фахівця; 2) *соціальну*, під якою розуміємо володіння фахівця навичками спільної (групової, кооперативної) професійної діяльності та прийомами професійного спілкування, а також усвідомлення ним соціальної відповідальності за результати власних професійних дій; 3) *особистісну*, до якої дослідник включає володіння фахівця прийомами особистісного саморозвитку й уміння запобігати професійним деформаціям; 4) *індивідуальну*, тобто вміння фахівця раціонально організувати власну роботу, готовність до професійного росту і протидії професійному старінню [7].

Проблему формування діагностичної компетентності фахівців розглядає Г. Гац, який під діагностичною компетентністю фахівця з фізичної терапії розглядає складний комплекс якостей і станів особистості, який є поєднанням діагностичних знань і вмінь, що дозволяють ефективно орієнтуватися в діагностичних заходах [2]. У свою чергу, діагностичні знання є системою засвоєних понять у галузі теорії та практики діагностики. Під діагностичними вміннями розуміємо певний спосіб виконання дій, який забезпечує сукупність набутих знань і навичок у сфері діагностичної діяльності. Окрім цього, дослідник диференціює діагностичні знання й уміння вчителя фізичної культури, які є поєднанням діагностичних знань, а також методологічних, технічних і логіко-діагностичних умінь [2, с. 19].

Діагностична діяльність є процесом, під час якого фахівець, дотримуючись необхідних наукових критеріїв якості, проводить спостереження за учнями, анкетування, обробку даних, а потім повідомляє про отримані результати, даючи характеристику поведінки дітей, пояснюючи її мотиви чи передбачаючи подальшу поведінку учнів [5, с. 8]. Діагностична компетентність фахівця з фізичної терапії знаходить свій вияв у позитивному мотиваційному ставленні до діагностики, психолого-педагогічних і медико-біологічних знань, а також умінні застосувати їх під час практичної діяльності.

Так, під діагностикою розуміємо такий вид діяльності людини, який є спрямованим на розпізнання та класифікацію об'єктів вивчення з метою виявлення доцільності їхніх подальших змін [1]. У процесі діагностики використовуються методи й дані наукового пошуку дослідника і розробляються нові способи й методи отримання, переробки, зберігання та передачі інформації, характеристиками яких є певне соціальне призначення, гносеологічний зміст, своєрідна логічна структура та спеціальна знакова система [1, с. 8]. Пояснення терміну «діагностична компетентність» вимагає розгляду сутності діагностики у контексті її загальнопедагогічного та медико-біологічного розуміння. Термін «педагогічна діагностика» запропонував німецький вчений К. Інгенкамп, виокремивши його за аналогією з медичною та психологічною діагностикою [5]. В. Зверевою педагогічна діагностика розглянута в якості процесу розпізнавання певних педагогічних явищ із визначенням їхнього стану в той чи інший проміжок часу на основі визначених параметрів [4, с. 23].

Педагогічна діагностика здійснюється з дидактичною метою і є зорієнтованою на отримання нової інформації, необхідною для поліпшення якості навчання та розвитку особистості майбутнього фахівця, на основі аналізу й інтерпретації результатів. Педагогічна діагностика дає можливість отримання принципово нової змістової інформації щодо якості педагогічної діяльності фахівця і реалізується за допомогою органічно вписаних у логіку педагогічної діяльності фахівця методів. Застосовуючи педагогічну діагностику, фахівець посилює власні контрольні-оцінні функції, трансформуючи традиційні засоби та методи навчання у засоби і методи педагогічної діагностики [9].

Під діагностичною компетентністю розуміємо інтегративну властивість майбутнього фахівця з фізичної терапії, яка відрізняється складною системною організацією й утворюється шляхом взаємопроникнення педагогічного та медико-біологічного складників, ступінь сформованості яких вказує на готовність і здатність до використання сучасних методик оцінки й корекції функціонального стану людини (груп людей) у процесі збереження і зміцнення фізичного, психічного, соціального та духовного здоров'я. На основі проведеного теоретичного аналізу ми вважаємо за необхідне розглядати структуру діагностичної компетентності у синергетичній єдності таких функціональних компонентів:

– когнітивний, під яким розуміємо сукупність діагностичних знань педагогічного та медико-біологічного спрямування, на основі яких, власне, і відбувається формування компетентності;

– операційно-технологічний, що є сукупністю вмінь і навичок розв'язання діагностичних завдань педагогічного та медико-біологічного спрямування;

– діяльнісний – практичний досвід діагностичної діяльності особистості;

– особистісний – сукупність індивідуально-типологічних якостей і здібностей особистості, необхідних для раціонального здійснення діагностичної діяльності;

– аксіологічний – сукупність ціннісних орієнтацій, мотивів і установок особистості, її світоглядна позиція;

– рефлексивний, який є відображенням здатності до аналізу, оцінки та прогнозування результатів діагностичної діяльності фахівця.

Отже, діагностичну компетентність розглядаємо як єдність терапевтично-оздоровчого й освітньо-професійного складників, оскільки є інтегративною властивістю особистості зі складною системною організацією, з одного боку, а також сукупністю, взаємодією та взаємопроникненням педагогічного й медико-біологічного елементів, сформованими у синергетичній єдності когнітивного, операційно-технологічного, діяльнісного, особистісного, аксіологічного та рефлексивного компонентів.

Список використаних джерел

1. Безкоровайна Л. В. До поняття про компетенцію майбутніх фахівців фізичного виховання і спорту / Л. В. Безкоровайна // Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту. – 2006. – № 8. – С. 7–10.

2. Гац Г. О. Методика формування діагностичної компетентності майбутніх учителів фізичної культури / Г. О. Гац // Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту. – 2010. – № 3. – С. 18–20.
3. Дворецька Г. В. Соціологія праці: навч. посіб. / Г. В. Дворецька. – Київ: КНЕУ, 2001. – 244 с.
4. Зверева В. И. Диагностика педагогической деятельности / В. И. Зверева. – М.: Новая школа, 1995. – 68 с.
5. Ингенкамп К. Педагогическая диагностика / К. Ингенкамп ; пер. с нем. – М.: Педагогика, 1991. – 240 с.
6. Комплекс нормативних документів для розроблення складових системи стандартів вищої освіти (Додаток 1 до наказу Міністерства освіти України від 31.07.1998 р. № 285 зі змінами та доповненнями) // Вища освіта: Інформаційний вісник. – 2003. – № 10. – С. 5–82.
7. Маркова А. К. Психология профессионализма / А. К. Маркова. – М.: Просвещение, 1996. – 310 с.
8. Поваренков Ю. П. Психологическое содержание профессионального становления человека. – М.: Изд-во УРАО, 2002. – 160 с.
9. Хлебнікова Т. М. Діагностика професійної компетентності вчителя / Т. М. Хлебнікова // Управління школою: науково-методичний журнал. – 2006. – № 19/21. – С. 37–39.

Олександр Федій

*кандидат педагогічних наук, доцент
кафедри географії та краєзнавства
Полтавського національного педагогічного
університету імені В.Г. Короленка
(м. Полтава)*

Віталій Перебийніс

*магістрант Полтавського національного
педагогічного університету імені В.Г. Короленка
(м. Полтава)*

ФОРМУВАННЯ КАРТОГРАФІЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ УЧНІВ НА УРОКАХ ГЕОГРАФІЇ

Картографічні знання залишаються основним елементом сучасної географічної освіти. Незважаючи на те, що електронні носії інформації витісняють способи відображення об'єктів та процесів на паперових носіях, уміння користуватися географічною картою не втратили свого значення. В шкільній географії формуванню картографічних компетентностей приділяється значна увага. Географічна карта спрямовує навчальний процес на розвиток в учнів просторового мислення, реалізацію творчих підходів у самонавчанні. Сучасні методики навчання передбачають формування компетентностей, зокрема, картографічних, як одне з пріоритетних напрямів в освітньому процесі.